

Fővárosi Törvényszék
11.B.972/2011/61. szám

A Fővárosi Törvényszék Budapesten, a 2013. május 21. napján megtartott nyilvános, folytatólagos tárgyaláson meghozta az alábbi

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	III / 854-o / 2013
Érkezett:	2013 MÁJ 30.
Példány:	1 / Kérelmező: P-I
Melléklet:	db

v é g z é s t :

a 2010. augusztus 25. napjától 2010. augusztus 28. napjáig őrizetben volt, 2010. augusztus 28. napjától előzetes letartóztatásban levő

██████████ vádlottal szemben

- ██████████, ██████████
██████████, ██████████
██████████, ██████████
██████████, ██████████
██████████ r

a Btk. 321.§ (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés a/ pontja szerint minősülő rablás büntette és más bűncselekmények miatt indult büntetőeljárást felfüggeszti, és **az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi.**

E végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Főügyészség 2011. július 18. napján kelt NF.3.440/2010/41-I. számú vádiratában ██████████
██████████ vádlottal szemben 3 rendbeli a Btk.321.§ (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés a/
pontja szerint minősülő rablás büntette, 3 rendbeli a Btk. 321.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (4)
bekezdés a/ pontja szerint minősülő rablás büntette, 1 rendbeli a Btk. 321.§ (1) bekezdésébe ütköző
és a (4) bekezdés a/ pontja szerint minősülő rablás büntettének kísérlete és 1 rendbeli a Btk. 321.§
(1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés szerint minősülő rablás előkészületének vétsége miatt
emelt vádat. A bűncselekmények elkövetési ideje: 2010. január 12. - 2010. augusztus 25.

A bíróság a folyamatban lévő eljárásban alkalmazandó jog alaptörvény-ellenességét észlelte, ezért az eljárást a Be. 307.§ (1) bekezdése alapján, a Be. 266.§ (1) bekezdés b/ pontjára illetőleg az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 52.§-ára figyelemmel felfüggesztette és – alábbi indokok alapján – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte.

A Be. 266. § (1) bekezdés b/ pontja a tárgyalás előkészítésére vonatkozó szabályok között rendezi az eljárás felfüggesztésének azt az esetét, hogy a bíróság az eljárást hivatalból vagy indítványra felfüggeszti, és az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az ügy elbírálása során olyan jogszabályt vagy állami irányítás egyéb jogi eszközét kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli. Erre a bíróságnak a Be. 307. §-a szerint a tárgyalás megkezdése után is lehetősége van.

A normakontroll kezdeményezésének bírói jogát és az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatos hatáskörét az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b/ pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25.§-a is rögzíti.

A bíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban Btk.) 2010. július 23. napjától hatályos 85.§ (4) bekezdésének illetőleg (a még hatályban nem lépett, de 2013. július 1. napjától hatályba lépő), a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 81.§ (4) bekezdésének alaptörvény-ellenességét észlelte, az Alaptörvény B.) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság sérelme miatt.

A hivatkozott – s a bíróság álláspontja szerint alaptörvénybe ütköző – rendelkezések a következők:

1978. évi IV. törvény 85.§ (4) bekezdése:

„Ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a Btk. 137.§ 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.”

2012. évi C. törvény 81.§ (4) bekezdése

„Ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három különböző időpontokban elkövetett befejezett személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények bármelyike életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni. Ha azonban e törvény Általános része lehetővé teszi, a büntetés korlátlanul enyhíthető.”

Mint ahogy adott ügyben a vádban a vádlott terhére rótt 8 rendbeli személy elleni erőszakos bűncselekmények közül a legsúlyosabb büntetési tétele tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, így bűnösségének megállapítása esetén a Btk. 85.§ (4) bekezdésének alkalmazása a bíróság számára kötelező lenne. Amennyiben pedig az elbírálás az új Btk. hatályba lépése utáni időre tolódik, úgy a 2012. évi C. törvény rendelkezéseinek – közte a 81.§ (4) bekezdésének – alkalmazhatóságát is vizsgálni kellene.

A fenti két törvényhely a bűnhalmazat fogalmát említi, mely a Btk. 12.§ (1) bekezdése (2012. évi C. törvény 6.§ (1) bekezdése) értelmében akkor létesül, ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg, és azokat egy eljárásban bírálják el.

Az anyagi bűnhalmazat tehát jellemzően feltételez egy megelőző hatósági aktust, ami folytán az egy eljárásban való elbírálás lehetővé válik, melyet viszont már a büntető eljárási törvény rendez.

E hatósági aktus a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban Be.) 72.§-ában foglalt egyesítés jogintézménye. A Be. 72.§ (2) bekezdése akként szól, hogy egyesíteni

lehet azokat az ügyeket, amelyek együttes elbírálása az eljárás tárgyára vagy az eljárásban részt vevő személyekre tekintettel, illetve egyéb okból célszerű.

A Be. 72.§ (3) bekezdése ezen túlmenően rendelkezik arról is, hogy az ügyek egyesítését mellőzni kell, illetőleg az ügyeket el kell különíteni, ha a terheltek nagy száma vagy egyéb ok a felelősségnek ugyanabban az eljárásban történő elbírálását jelentősen nehezítené.

Mindezekből kitűnik, hogy az egyesítés és az elkülönítés eljárási szabályai meglehetősen pontatlanok, kötelezettséget, illetőleg taxatív felsorolt eseteket nem tartalmaznak, jellegükből adódóan egyébként nem is tartalmazhatnak, így kizárólag a hatóság mérlegelésén múlik, hogy mely ügyek elbírálására kerül sor egy eljárásban, azaz adott esetben mely elkövetők esetében kell a Btk. 85.§ (4) bekezdésének kötelező rendelkezését alkalmazni. Ez pedig megteremti az önkényes jogalkalmazás lehetőségét is.

A tapasztalatokat nézve, a bíróságok számára az egyesítés kapcsán erősen befolyásoló tényező az időszerűség is, emiatt egyesítésre – főként a különböző bíróságokra érkezett ügyek esetében – a vádemelést követően ritkábban kerül sor, ami azt jelenti, hogy a Btk. 85.§ (4) bekezdésének alkalmazását az is befolyásolja/befolyásolni fogja, hogy az elkövető egy vagy több hatóság/bíróság hatáskörébe illetőleg illetékességébe tartozó bűncselekményeket követett-e el.

{Egy gyakorlati példát nézve: ha az addig büntetlen előéletű elkövetővel szemben egy eljárásban bírálják el az 1 rendbeli a Btk. 321.§ (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés a/ pontja szerint minősülő rablás büntettét, valamint 2 rendbeli a Btk. 170.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő testi sértés büntettét, akkor a Btk. 85.§ (4) bekezdése alapján vele szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására kerül sor.

Amennyiben viszont a három bűncselekmény miatt három különböző bíróság hoz ügydöntő határozatot, akkor értékelve a cselekmények tárgyi súlyát, az egyéb bűnösségi körülményeket, még enyhítő szakasz (Btk. 87.§) alkalmazására is lehetőség nyílik, ami oda vezethet, hogy a legsúlyosabb bűncselekmény esetén sem feltétlenül fogja elérni a kiszabott szabadságvesztés büntetés a tíz évet, míg a másik két bűncselekménynél enyhébb büntetési nem vagy felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása sem kizárt. Ha mégis mindhárom bűncselekménynél végrehajtandó szabadságvesztésre kerülne sor, úgy azok a Btk. 92.§-a értelmében összbüntetésbe foglalhatók.

Egy másik szélsőséges példa szerint, ha egy hat cselekményből álló rablás-sorozat nem egy, hanem két eljárásban bírálják el, akár két életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására is sor kerülhetne, ami esetben a Btk. 47/C.§ (2) bekezdése alapján a feltételes szabadság kedvezményéből a terhelt ki lenne zárva (tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés), míg ha megfelelő elosztásban három vagy több eljárásban hoznak vele szemben ügydöntő határozatot, úgy a törvény értelmében életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása szóba sem kerülhetne.}

Rámutat a bíróság arra is, hogy a Btk. 92.§-ában foglalt (2012. évi C. törvény 93.§) összbüntetés létjogosultságát egyebek mellett pont az teremtette meg, hogy az egy eljárásban való elbírálással az elkövető kedvezőbb helyzetbe kerül. A törvényalkotó azonban felismerte azt is, hogy az egyesítés, és az egy eljárásban való elbírálás a nem pontosan körülírt szabályok

miatt nem biztosítható, így a terhelt emiatt ért hátrányt az összbüntetéssel kívánta kiküszöbölni.

A törvényalkotó azzal, hogy a Btk. 85.§ (4) bekezdésének törvénybe iktatásával bevezette a kötelező életfogytig tartó szabadságvesztést, emellett azonban a Btk. 92.§-ában foglalt összbüntetés jogintézményét is megtartotta, a büntetési rendszeren belül olyan ellentmondást teremtett, mely annak előre láthatóságát (jogbiztonság) alapvetően befolyásolja.

A korábbi állapot – miszerint a terhelt az egy eljárásban való elbírálással kizárólag kedvezőbb helyzetbe kerülhetett és annak esetleges elmaradása sem jelentett a számára végleges hátrányt – mutatkozik, az egyesítés, mint eljárási aktus elleni jogorvoslat szabályozásában is. Így a tárgyalás megkezdése után a Be. 308.§ (4) bekezdése értelmében az egyesítés és elkülönítés tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A nyomozás során pedig ugyan a jogorvoslat lehetősége adott, de azt lényegében ugyanazon hatóság (a nyomozóhatóság határozata elleni panaszt a nyomozást felügyelő ügyész, az ügyész határozata elleni panaszt a felettes ügyész) bírálja el.

A Btk. 85.§ (4) bekezdésének beiktatásával azonban az egyesítés és elkülönítés olyan jelentőséget kapott, amely viszont az e vonatkozásban továbbra is meglévő jogorvoslati rendszer elegendő volta és hatékonysága iránt ugyancsak kételyeket vet fel.

Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság és a tisztességes eljáráshoz való jog összevetése kapcsán több határozatában kifejtette, hogy a jogállamiság nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. A kiszámíthatóság követelményei között említette a jogalkalmazásnak, de különösen a bírósági eljárásnak a kiszámítható és következetes működését, a döntést befolyásoló processzualis szabályoknak a félreérthetetlen, a gyakorlatban érvényesülő mérlegelési szempontok határait kijelölő megfogalmazását [9/1992. (I. 30.) AB határozat; 47/2003. (X. 27.) AB határozat; 20/2005. (V. 26.) AB határozat]. A bíróság megítélése szerint ezen alkotmányos megfontolások feltétlen érvényesülése alapvető jogállami követelmény minden olyan közhatalmi eljárásban, amelynek tárgya az egyén büntetőjogilag tilalmazott magatartásának, ehhez kapcsolódóan felelősségének végleges és megváltoztathatatlan elbírálása, valamint a súlyosan jogkorlátozó szankció alkalmazásáról vagy ennek mellőzéséről való döntéshozatal.

A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Annak alkotmánybírósági értékelése, hogy ilyen alkotmányosan nem tolerálható helyzet mikor áll fenn, mindig az adott jogszabály normatartalma alapján ítéltető meg [1155/B/2006. AB határozat]. A jogalkalmazói jogértelmezés csak olyan működőképes jogszabályra épülhet, amely világosan kijelöli az adott jogintézmény célját, alkalmazásának kereteit, szempontjait és rendjét, az alkalmazásával érintettek körét, azok jogait és kötelezettségeit és az intézménnyel összefüggésben igénybe vehető jogorvoslati rendet [20/2005. (V. 26.) AB határozat].

A jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság, ami az állam – és elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára [9/1992. (I. 30.) AB határozat]. A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon [26/1992. (IV. 30.) AB határozat]. A

normavilágosság sérelme miatt az alkotmányellenesség megállapítható akkor, ha a szabályozás a jogalkalmazó számára értelmezhetetlen, vagy eltérő értelmezésre ad módot, és ennek következtében a norma hatását tekintve kiszámíthatatlan, előre nem látható helyzetet teremt a címzettek számára, illetőleg a normaszöveg túl általános megfogalmazása miatt teret enged a szubjektív, önkényes jogalkalmazásnak. [Pl.: 1160/B/1992. AB határozat; 10/2003. (IV. 3.) AB határozat; 1063/B/1996. AB határozat; 381/B/1998. AB határozat; 826/B/2004. AB határozat] A jogbiztonság szempontjából különösen fontosak az olyan jogszabályi rendelkezések, amelyek garantálják, hogy megfelelő alappal lehessen számítani a törvény előírásait megtartó jogalkalmazó magatartására [62/2006. (XI. 23.) AB határozat].

A fent hivatkozott a Btk. 85.§ (4) bekezdésében (illetőleg 2012. évi C. törvény 81.§ (4) bekezdésében) foglalt – a bíró számára annak alkalmazását illetően semmilyen mérlegelést nem tűrő – rendelkezés, mely azonban egy nem pontosan rögzített eljárásjogi intézményre épül, nem tesz eleget annak az alapvető jogállami követelménynek, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtsék ki tevékenységüket [Pl.: 2/2000. (II. 25.) AB határozat; 194/2010. (XII. 17.) AB határozat].

Mindezek alapján a bíróság az alaptörvény-ellenes helyzet megszüntetése érdekében a Btk. 85.§ (4) bekezdése illetőleg a 2013. július 1. napján hatályba lépő 2012. évi C. törvény 81.§ (4) bekezdése megsemmisítését indítványozza.

Az e végzés elleni jogorvoslat lehetőségét a Be. 307.§ (2) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2013. év május hó 21. napján

Pucz Gyuláné sk.

ülnök

dr. Raczky Katalin sk.

a tanács elnöke

Oros Erzsébet sk.

ülnök

A kiadmány hitelesül.

